

No: 976 – Mahreç İşareti

KARNAVAS BEZİ

Tescil Ettiren
OLUR KAYMAKAMLIĞI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 30.03.2021 tarihinden itibaren korunmak üzere 20.12.2021 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 976
Tescil Tarihi	: 20.12.2021
Başvuru No	: C2021/000149
Başvuru Tarihi	: 30.03.2021
Coğrafi İşaretin Adı	: Karnavas Bezi
Ürün / Ürün Grubu	: Dokuma kumaş / Dokumalar
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Olur Kaymakamlığı
Tescil Ettirenin Adresi	: Merkez Mah. Cumhuriyet Cad. 35/2 Olur ERZURUM
Coğrafi Sınır	: Erzurum ili Olur ilçesi
Kullanım Biçimi	: Karnavas Bezi ibareli aşağıda verilen logo ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Karnavas Bezi ibareli logo ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Karnavas Bezi; % 100 pamuk ipliğiyle bezayağı tekniği kullanılarak kamçılı tezgâhlarda dokunan ve 4'lü, 9'lu saz dalı ve hayat ağacı motiflerinden oluşan yöresel motiflerin yanı sıra Orta Asya Türk motifleriyle süslenen dokuma kumaştır. Başörtüsü, yazlık giyim ve aksesuarları ile ev dekorasyonu yapımında kullanılır.

Karnavas Bezi; tezgâhta birbirinden ayrı şekilde dokunan yaklaşık 160x55 cm ölçüsünde iki parça bezin, elde dikilerek yaklaşık 160x110 cm ebadında olacak şekilde birleştirilmesi ile üretilir. Geçmişte geleneksel olarak yün atkı ve çözgü iplikleri kullanılırken günümüzde hazır leventlere sarılmış halde alınan 20 ve 30 numaralı çok bükümlü % 100 pamuk ipliği kullanılır. Genelde beyaz renkli olmakla beraber, kullanım yerine göre renkli çözgü iplikleri ile çizgiler oluşturulup desenlendirilerek de dokunabilir. Dokumanın desenleri için seçilen motiflerde bordo, kırmızı, mavi, yeşil, sarı, pembe vb. gibi canlı renkler kullanılırken "kenar suyu" olarak adlandırılan bezin kenar kısımlarında sadece bordo ve lacivert renkleri kullanılır.

Dokumada kullanılan motiflerden şemsiye, yıldız, çengel, hayat ağacı, su ve bitki motifleri Orta Asya Türk motiflerinden olup para çiçeği (3'lü, 5'li ve 8'li), salkım çiçek (4'lü ve 9'lu), Meryem Ana ve geçmişten günümüze gelen bazı motifler de Karnavas Bezinde kullanılır.

Karnavas Bezinin geçmişi eskiye dayanır. Karnavas, Erzurum ili Olur ilçesinde bulunan Ormanağzı Mahallesinin eski adı adıdır. Bu mahallede başlayan üretim, zamanla tüm ilçeye yayılmıştır. Coğrafi sınıra özgü üretim metodu ustalık becerisi gerektirir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu:

Karnavas Bezini dokumaya başlarken, leventlere sarılı halde alınan 20 ve 30 numaralı çok bükümlü % 100 pamuk iplik, kamçılı tezgâhların üst kısmında iplik takılan kısma yerleştirilir. Çözgü ipliği, gücü deliği adı verilen dokuma çerçevesiyle bağlantılı olan çelik tellerin her birinden tek, tarak deliğinden ise çift olacak şekilde geçirilip tahta çubuğa bağlanarak tahar işleme olarak adlandırılan işlem yapılır. Kamçılı tezgâhlarda bu teknikle üretilen Karnavas Bezinde 100'lük tarak kullanılır. Dokumaya geçmeden önce çözgü ipliklerini sabitlemek amacıyla 10 kat pamuk ipliği, atkı ipi olarak kullanılır ve bezayağı tekniği ile 10 sıra dokuma yapılır.

Kamçılı tezgâhlara iplik geçirme işleminin ardından 15 cm boşluk bırakılarak Karnavas Bezi dokunmaya başlanır. Dokuma sırasında ağızlık açma işlemi, geçmişte el tezgâhlarında mekiğin sağa-sola elle itilmesiyle yapılırken günümüzde kamçılı tezgâhlarda kamçı ve ayakçalar kullanılarak yapılır. Ayakçalar ve kamçı ile açılan

iplerin arasından mekiğin bir sağa bir sola itilmesiyle ağızlık oluşması için Karnavas Bezi üretiminde iki çerçeve kullanılır.

Karnavas Bezi motifleri, bezin dokunması sırasında atkı ve çözgü ipinin arasına geçirilen renkli iplerin sıkıştırılması ile oluşur. Motif oluşturma sırasında tezgâhın bir ayağına basılıp çözgü iplerinin bir kısmı yukarı kaldırıldıktan sonra ilave atkı ipi, gerektiği miktarda telden geçirilip üzerine normal atkı ipi atıldıktan sonra tarakla sıkıştırılır. Ardından desen ipi ile motiflerin işlenmesine diğer ayağa basılarak açılan ağızlıktan devam edilir. Her atkı atımında motif iplikleri de desene göre çözgü ipliklerine sarılarak desen oluşturulur.

Karnavas Bezine 3 cm düz dokuma yapılarak başlanır. Daha sonra su yolu motifi dokunur. Su yolu motifinin arasına canlı renkli iplerden seçilerek tekli çatal çiçeği, gelin alma, çengel vb. motiflerinden biri seçilerek dokumaya devam edilir. Motiflerin genişliğine göre aralarındaki mesafe ölçü çubuğu ile ayarlanarak seçilmiş olan motiflerden 5 ya da 6 tanesi dokunur. Orta kısımlara gelindiğinde 9'lu veya 4'lü saz dalı, kırtıklı gül, 4'lü para çiçeği gibi motiflerden biri seçilerek Karnavas Bezinin dokunmasına devam edilir. Bu kısımda seçilen motiflerin aralarına 10-11 cm düz dokuma yapılarak 8 sıra olacak şekilde dokunur. Sonuna gelindiğinde başında uygulanan ikinci sıra motif ve birinci sıra kenar suyu motifi tekrar dokunur, 3 cm düz dokuma yapılarak ürün tamamlanır. Yeni ürüne başlamak için 10 cm dokuma yapmadan boşluk bırakılır.

Tablo 1. Karnavas Bezinde Kullanılan Motifler

<u>Motifin görseli</u>	<u>Motifin adı</u>	<u>Motifin görseli</u>	<u>Motifin adı</u>
	Şemsiye		Su yolu ve çatal çiçek
	Hayat ağacı		Çiftli para çiçeği
	Dörtlü saz dalı		2'li salkım
	Meryem Ana		9'lu saz dalı
	4'lü para çiçeği		4'lü saz dalı
	Yıldız		Gelin alma

	Çengel		Kırtıklı gül
---	--------	--	--------------

Resim 1. Karnavas Bezi

Resim 2. Kamçılı tezgâh

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Karnavas Bezinin geçmişi eskiye dayanan Coğrafi sınıra özgü üretim metodu ustalık becerisi gerektirir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Karnavas Bezinin tüm üretim aşamaları, belirtilen coğrafi sınırdaki gerçekleşir.

Denetleme:

Denetimler; Olur Kaymakamlığının koordinasyonunda ve Erzurum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Olur İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü ile Olur Kaymakamlığından konuda uzman birer kişinin katılımıyla 4 kişiden oluşan denetim mercii tarafından yapılır. Denetimler düzenli olarak yılda bir defa, gerekli görülen durumlarda ve şikâyet halinde ise her zaman gerçekleştirilir.

Denetime esas kriterler aşağıdaki gibidir:

- Üretimde kullanılan malzemelerin uygunluğu.
- Özellikle motif çeşitleri ve dokuma tekniği olmak üzere üretim metoduna uygunluk.
- Yaklaşık 160x55 cm ölçüsündeki iki dokuma parçasının elde dikilerek birleştirilmesinin uygunluğu.
- Karnavas Bezi ibaresinin, logosunun ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.